

2014-06-17

European Commission
Environment Directorate General
B3 Natura 2000
B-1049 Brussels
Belgien

Ärende:

Begäran om återupptagande av CHAP(2011)01025 – EU Pilot 2958/12/ENVI – klagomål angående planerad kalktäkt på Gotland

Naturskyddsföreningen Gotland har tidigare haft kontakt med Kommissionen i detta ärende. När Högsta Domstolen den 18 juni 2013 undanröjde de tidigare domarna i tillståndsfrågan för kalktäckten (ref till dom) och återförvisade målet tillbaka till Mark- och miljödomstolen meddelade Kommissionen i aug 2013 att undersökningen av föreningens klagomål tillfälligt avslutades för att avvakta Högsta domstolens beslut. Om det visade sig att de svenska domstolarna då inte följde EU-lagstiftningen skulle Kommissionen återuppta fallet. Här är vi nu.

Högsta domstolen klargjorde i sin dom 18 juni 2012 (dom ref) att det inte är förenligt med unionsrätten att dela upp en tillståndsprövning av en verksamhet som kan påverka ett Natura 2000-område i en tillåtlighetsprövning och en tillståndsprövning utan att beakta unionsrätten vilket alltså var fallet för prövningen i Mark- och miljödomstolen samt Mark- och miljööverdomstolen (dom ref till tillåtlighet och till tillstånd, 2 av varje).

Högsta domstolen (dom ref) fastslog därför att Mark- och miljööverdomstolens dom 2012 (dom ref), som utgick från att Miljööverdomstolens tillåtlighetsdom år 2009 som var bindande (dom ref) och att därför Mark- och miljööverdomstolen endast hade att bevilja tillstånd och fastställa villkor (dom ref 2 st), inte uppfyllde EU-rättens krav. Domen upphävdes därför av Högsta domstolen (dom ref), som återförvisade ärendet till Mark- och miljödomstolen för en ny tillståndsprövning och en samlad bedömning som skulle "svara mot unionsrättens krav på fullständighet, exakthet och slutgiltighet".

Enligt föreningens och andra motparters mening motsvarade inte Mark- och miljödomstolens prövning dessa krav i sin dom 2 juni 2014 (dom ref).

Detta domslut (dom ref) är ett uppenbart brott mot art- och habitatdirektivet såsom det uttolkats av EU-domstolen (ref till direktivet). Föreningen tänker överklaga ärendet till Mark- och miljööverdomstolen (före 23 juni) men det finns en risk att vi inte beviljas prövningstillstånd. Det här ärendet har varit uppe i den domstolen två gånger tidigare och då har både tillstånd och tillåtlighet beviljats på felaktiga grunder (dom ref 2 st).

Om Mark- och miljööverdomstolen inte tar upp ärendet till prövning kan målet inte heller gå vidare till Högsta domstolen för ytterligare prövning utan vinner då laga kraft. Om prövningstillstånd i Mark och miljööverdomstolen inte meddelas innebär det att möjligheten vad gäller EU-domstolens kompetens att avge förhandsavgörande enligt artikel 267 inte heller kan begäras.

I domen 2 juni avslogs vårt yrkande att man skulle begära förhandsbesked från EU kommissionen (dom ref).

Som tidigare har många sakkunniga och oberoende expert, bl a statliga naturvårdsmyndigheter, yrkat att tillstånd inte skall meddelas. Mark- och miljödomstolen har heller inte beaktat dessa experters framställningar, trots att EU-domstolen i vägledande domar beträffande tolkningen av art- och habitatdirektivet har klargjort att ett tillstånd förutsätter att det är ställt utom vetenskapligt tvivel att skador på Natura 2000-område inte kommer att uppstå. Detta framgick även av Högsta domstolens dom den 18 juni 2013 (dom ref). Bolaget har heller inte i någon av prövningarna kunnat visa på något vetenskapligt dokument, studier eller observationer som rör hur liknande verksamheter kan fungera utan att påverka Natura2000-områden eller de habitat som hotas av verksamheten. Bolaget har heller inte visat på något vetenskapligt dokument, eller annan handling som visar att deras föreslagna försiktighetsmått faktiskt fungerat eller kan tänkas fungera. Under de muntliga framställningarna menade bolaget att de skulle lära sig efter hand om eventuell påverkan på habitat och på Natura2000-områdena. Det framgick med all tydlighet att bolagets ansökan saknade information om verksamhetens påverkan på habitat inom Natura2000-området samt för de arter som också är skyddade enligt direktiven (ref direktiv) samt information om föreslagna metoder för att förhindra eventuell otillåten påverkan på Natura2000-områdena faktiskt fungerade.

Det råder ingen tvekan om att Mark- och miljödomstolen (dom ref) inte har beaktat de krav som unionsrätten ställer på vetenskaplighet och att tillstånd endast får ges om det inte föreligger några rimliga tvivel om att otillåten påverkan på ett Natura2000-område (direktiv ref), trots att Högsta Domstolen var mycket tydlig med det i deras avgörande (dom ref).

Föreningen anholder att Kommissionen återupptar undersökningen av klagomålet eftersom det beslut som Mark- och miljödomstolen (dom ref) kommit fram till strider mot både art- och habitatdirektivet (ref), fågeldirektivet (ref) och vattendirektivet (ref).

Mark- och miljödomstolen har samtidigt beslutat gällande en täktansökan från bolaget SMA Mineral (dom ref). Den planerade täkten ligger i när anslutning till de skyddsvärda naturområdena och nära Nordkalks planerade täkt. Båda täkterna ligger inom samma avrinningsområde. Region Gotland har också planer att ta ut dricksvatten från Bästeträsk som ingår i det området och är ett Natura2000-område. I bedömningen av om Nordkalks planerade brytning kan tillåtas måste enligt både miljöbalken och EU-rätten en samlad bedömning göras av påverkan av båda dessa bolags pågående och planerade verksamheter och regionens vattentäkt.

I Mark- och miljödomstolens dom bedömer man att alla dessa tre verksamheter ska kunna pågå parallellt utan att skada på Natura 2000-områden vilket innebär att domstolen bara har accepterat de båda bolagens konsekvensbeskrivningar och inte tagit de från bolagen fristående experternas riskbedömningar i beaktande. Domstolen har heller inte beaktat avsaknaden av handlingar som faktiskt visar på att verksamheten kan pågå utan otillåten påverkan på Natura2000-områden, både vetenskapliga och annan.

För den exploatering det nu handlar om krävs dispens enligt 14 § artskyddsförordningen (som är baserad på direktiv REF). Högsta domstolen tog också upp detta i sin dom 2013 och ålade Mark- och miljödomstolen att vid prövningen också behandla frågan om det skulle ges dispens från förbuden enligt artskyddsförordningen. Någon sådan dispens har inte begärts av den sökande.

Mark- och miljödomstolen menar att frågorna om artskydd har prövats av Miljööverdomstolen 2009 inom ramen för lokaliseringsprövningen och att artskyddsfrågan alltså anses avgjord. Föreningen anser att man inte får frånga art- och habitatdirektivets artiklar 12 och 13 eftersom domstolen då begår ett fördragsbrott, vilket alltså föreligger i detta ärende.

Föreningen hävdar också att domstolen negligerar vattendirektivet. De omgivande reservaten och Natura 200-områdena är helt beroende av vattenflöden och vattenkvalitet både ytvatten och grundvatten. Enligt samtliga experter är eventuella planerade kalkbrotts påverkan på vattnet mycket oförutsägbart, samt att

vattenstatusen kommer påverkas negativt. Det kan därför inte ges tillstånd till kalkbrytningen enligt föreningen och Kommissionen bör även beakta detta.

2006 när dåvarande svenska regering tog bort ett av de föreslagna Natura 2000 områdena i direkt anslutning till den planerade tälten – Ojnaremyr – med motivationen att de ansåg att kalkindustrins behov var viktigare än att skydda området så strider det mot art- och habitatdirektivets bestämmelser om hur Natura2000-områden får pekas ut. Att inte peka ut Ojnaremyr som ett Natura2000-område, eller att bordlägga frågan på grund av orsaker annat än naturvärdena strider mot unionsrätten.

Ojnaremyr kommer att användas som recipient för tälkvattnet från det planerade kalkbrottet på Bunge Ducker. Det vattnet kommer efter rening ändå att innehålla dubbelt så höga halter av närsalter, t ex kväve, som i naturligt vatten. Från Ojnaremyr passerar sedan vattnet genom Natura 2000-området Bästeträsk och ut i sjön Bästeträsk. En utvidgning av Bästeträsk är dessutom planerad vilket gör att påverkan inom framtida Natura2000-områden blir än större.

Naturskyddsföreningen Gotland hemställer att EU-kommissionen återupptar undersökningen av de svenska domstolarnas hantering av ärendet omedelbart och vidtar åtgärder för att skydda berörda Natura 2000-områden i enlighet med Art- och habitatdirektivet samt gällande vattendirektivets krav. Föreningen önskar även att Kommissionen beaktar och tar med i bedömningen de svenska domstolarnas hantering vad gäller den verksamhet som bedrivs och planeras av SMA Mineral samt Region Gotland i samma geografiska område

För Naturskyddsföreningen Gotland

Anncatrin Hjernquist ordf.
Sproge Snoder 808
623 44 Klintehamn
Sverige

Mail: styrelsen@naturskyddsforeningengotland.se